

Löneutvecklingen i Europa och USA t.o.m. andra kvartalet 2022

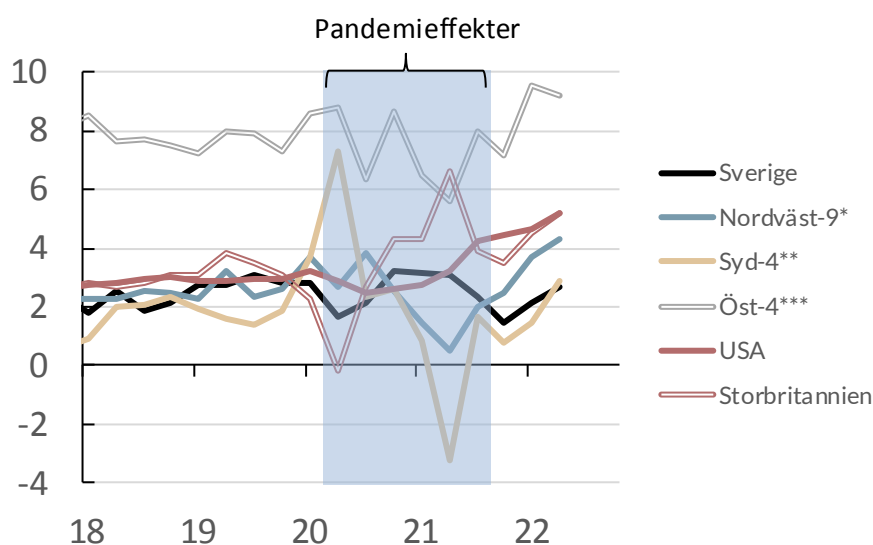
När nu världens ekonomier har öppnat upp efter pandemin stiger lönerna snabbare än tidigare, räknat som årlig förändringstakt. Det senaste året har löneökningstakten varit högre i USA och Storbritannien än i euroområdet och Sverige, även om Europa har sett en viss uppgång under det andra kvartalet. Ett internationellt fenomen är att lönerna i tjänstebranscherna har ökat snabbare än i de varuproducerande branscherna de senaste åren.

Löneutvecklingen i olika länder

I EU steg lönerna med 4,4 procent det andra kvartalet jämfört med föregående år. I en grupp av länder "Nordväst-9"¹, där övriga Norden och andra EU-länder som ligger förhållandevis nära Sverige finns samlade, steg lönerna med 4,2 procent (se diagram 1). Det är en högre löneökningstakt än vad som brukade noteras innan pandemin. En bidragande orsak till detta är att servicesektorn, särskilt hotell och restaurang, drev upp lönerna detta kvartal. Det har ett samband med att ekonomierna öppnat upp på allvar efter en vinter med mer eller mindre kännbara restriktioner. Detta fenomen är särskilt framträdande i Tyskland (ser mer nedan).

Diagram 1. Snabbare löner på många håll

Årlig procentuell löneförändring

Anmärkning: *) Grekland, Italien, Portugal och Spanien. **) Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern. ***) Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Norge, Tyskland och Österrike. Pandemieffekter avser främst löneförändringar pga dels snabba strukturförändringar bland anställda dels korttidsarbete, som kraftigt höjde lön per timme under 2020. Detta påverkade även utvecklingstalen under 2021. Löneökningstakter är framtagna utifrån Labour Cost Index (EU och Norge), Employment Cost Index (USA) samt utifrån officiell statistik över genomsnittslön per vecka (Storbritannien). Källor: Eurostat, Medlingsinstitutet, Office for National Statistics och U.S. Bureau of Labor Statistics.

¹ Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Norge, Tyskland och Österrike.

I **Sydeuropa** (mätt med gruppen av länder "Syd-4"²), ökade de sammanvägda lönerna med ca 3 procent det andra kvartalet. I Sydeuropa har lönerna under många år stigit långsammare än i övriga Europa och utöver vad den pandemipåverkade statistiken 2020-2021 visar, är det först i och med andra kvartalet i år som lönerna stiger märkbart över 2 procent i årstakt. Den återhämtade turistnäringen och servicesektorn i stort bidrar till att den sammantagna löneökningstakten tagit mer fart i Sydeuropa (se diagram 1).

I fyra av länderna i **Östeuropa** (mätt med gruppen av länder "Öst-4"³) har löneökningstakten länge varit betydligt högre än i övriga EU. Det har att göra med att produktivitetstillväxten är klart högre än i övriga Europa, eftersom de är i processen att "komma ikapp" de västligare länderna i det avseendet. Under det första halvåret 2022 har lönerna har börjat stiga något snabbare än innan pandemin och det andra kvartalet ökade lönerna med 9,2 procent.

I **USA** och i **Storbritannien**⁴ har löneökningstillväxten varit högre än i Europa det senaste året. Det gäller även det andra kvartalet, då lönerna ökade med 5,2 procent i såväl USA som Storbritannien. Även i dessa länder har lönerna inom tjänstebranscherna ökat snabbare än inom tillverknings- och byggindustrin.

² Grekland, Italien, Portugal och Spanien.

³ Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern.

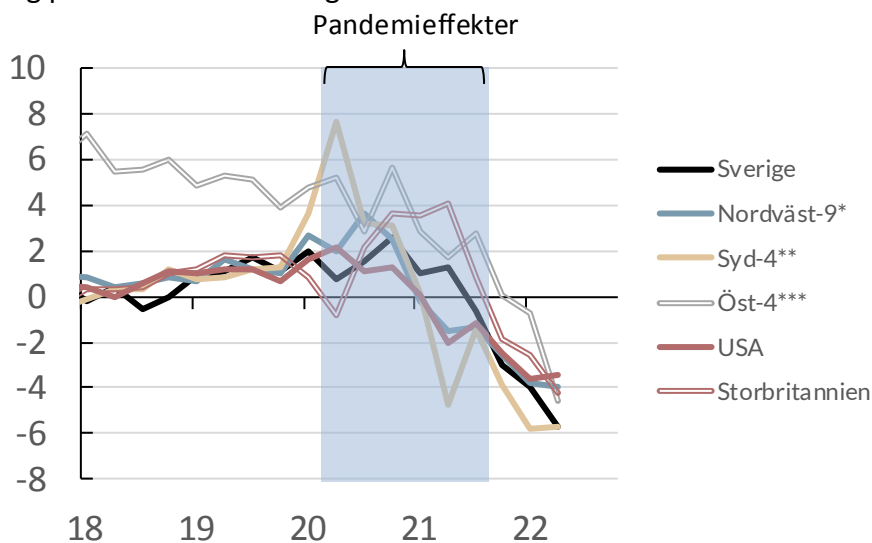
⁴ Storbritannien har slutat att publicera arbetskostnadsindex i enlighet med LCI. Här analyseras istället publicerade ökningstakter för veckovisa löner.

Reallöner

Trots att lönerna i många länder nu utvecklas i liknande eller högre takt jämfört med innan pandemin, har kraftigt stigande konsumentpriser gjort att reallönerna föll med 4-6 procent i de jämförda länderna (se diagram 2). Reallönerna i Sverige respektive Sydeuropa föll med 5,6 procent andra kvartalet medan minskningen var omkring 4 procent i USA, Storbritannien och Nordvästra Europa. I Sverige, Storbritannien och Östeuropa började reallönerna falla först i slutet av förra året, medan den negativa reallöneutvecklingen påbörjades tidigare i flera andra länder.

Diagram 2. Reallöner minskar på bred front

Årlig procentuell förändring av reallönen

Anmärkning: *) Grekland, Italien, Portugal och Spanien. **) Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern. ***) Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Norge, Tyskland och Österrike. Pandemieffekter avser främst löneförändringar pga dels snabba strukturförändringar bland anställda dels korttidsarbete, som kraftigt höjde lön per timme under 2020. Detta påverkade även utvecklingstalen under 2021. Underliggande löneökningstakter är framtagna utifrån Labour Cost Index (EU och Norge), Employment Cost Index (USA) samt utifrån officiell statistik över genomsnittslön per vecka (Storbritannien). Underliggande inflation avser harmoniserat konsumentprisindex (HIKP). Källor: Eurostat, Medlingsinstitutet, Office for National Statistics och U.S. Bureau of Labor Statistics.

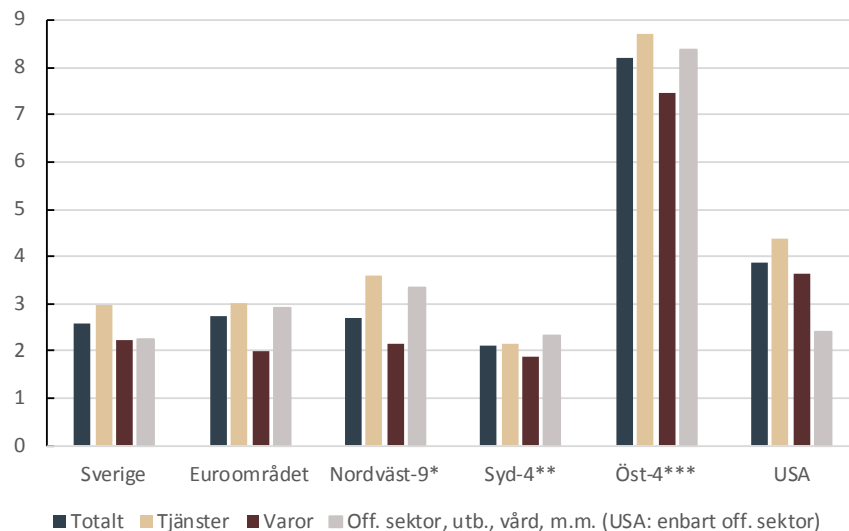
De skillnader i reallöneutveckling som kan noteras länderna emellan det andra kvartalet ska inte övertolkas. Såväl arbets- som varumarknader har påverkats drastiskt även mellan 2021 och 2022 och enskilda kvartalssiffror beror av snabba ändringar förutsättningarna för såväl löne- som prisstatistiken mellan mättidpunkterna.

Löner i varu- respektive tjänstesektorn

Lönerna ökade långsamt under pandemins inledningsskede men har nu gått över till att öka lite snabbare. I genomsnitt för perioden 2020-första halvåret 2022 har dock lönerna ökat med måttlig genomsnittlig takt i större delen av Europa (se diagram 3). En grov uppdelning av lönerna i tjänste-, och varuproducerande branscher, samt den sammanslagna gruppen offentlig verksamhet, vård, utbildning, m.m. visar att det har varit högre löneökningstakt i tjänstebranscherna än i varuproducerande branscher i Sverige, Nordvästra Europa, Östeuropa och i USA. Detta gäller även Storbritannien (ej i diagram).

Diagram 3. Löner efter land och bransch

Genomsnittlig löneökning 2020 – andra kvartalet 2022

Anmärkning: *) Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Nederländerna, Norge, Tyskland och Österrike. **) Grekland, Italien, Portugal och Spanien. ***) Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Avser förändring i lönenivå mellan fjärde kvartalet 2019 och andra kvartalet 2022, omräknat till genomsnittlig ökningstakt per kalenderår, eller s.k. annualiserad ökningstakt. Löneuppgifterna kommer Labour Cost Index (EU och Norge) och Employment Cost Index (USA). Källor: Eurostat, Medlingsinstitutet och U.S. Bureau of Labor Statistics.

Det finns många samspelande faktorer till att genomsnittslönerna tycks ha stigit något snabbare i tjänste- än i de varuproducerande branscherna de senaste åren. Några av dessa faktorer diskuteras här.

Att lönerna ökat snabbare i tjänstebranscherna i samband med pandemin kan till viss del förklaras med löneprofilen bland de som drabbades såväl minst som mest av ekonomins nedstängningar. Många med tjänstemannajobb och lite högre löneläge kunna behålla sina jobb, medan sysselsättningen minskade som snabbast inom servicesektorn och då bland de med lägst löner. Det höll upp snittlönen inom tjänstebranscherna i stort under pandemins inledning. När ekonomierna sedan har öppnat upp skulle omfattande återanställningar inom servicesektorn kunnat hålla nere snittlönerna, men istället har en stor personalbrist uppstått som gett en press uppåt på lönerna. Inom andra tjänstebranscher, med bl.a. möjlighet till hemarbete och även korttidsarbete, har förutsättningarna för löneutvecklingen samtidigt påverkats jämförelsevis lite.

Bland de **varuproducerande näringarna** har personal med låg lön inte försvunnit från branschen i lika hög utsträckning, och även om efterfrågan ofta har varit hög har material- och logistikproblem

påverkat produktionen negativt i slutet av pandemin. Vidare är i regel lönebildningen inom industrin internationellt sett mer reglerad via längre löneavtal än inom t.ex. restaurang- eller IT-branschen, vilket gör att en del av den sammantagna löneutvecklingen återspeglar tidigare ekonomiska förhållanden.

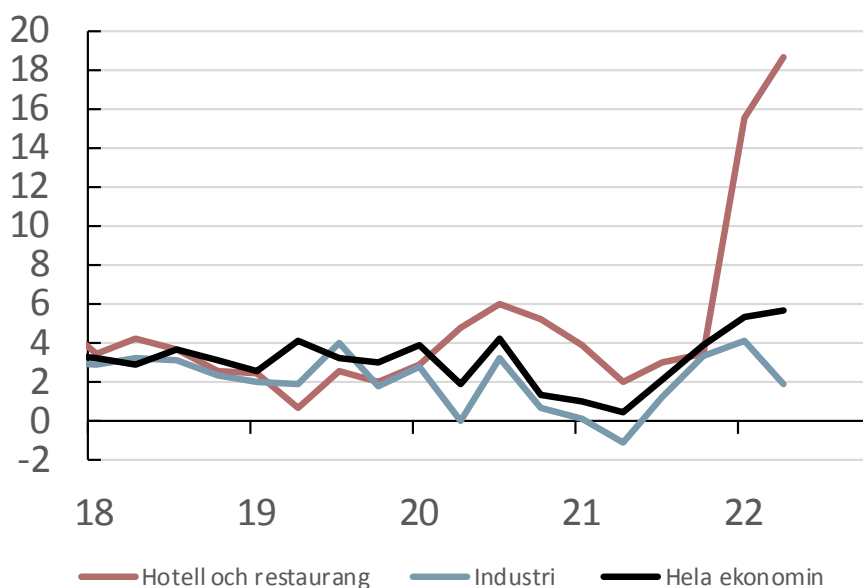
På lång sikt är produktivitetens utveckling tillsammans med prisbilden avgörande för löneutvecklingen inom olika delar av ekonomin. Effekterna från de senaste årens dramatik ska med andra ord inte förväxlas med att löneutvecklingens förutsättningar ändrats i grunden i de olika branscherna.

Snabba förändringar i tyska servicesektorn

Ett tydligt och inflytelserikt exempel på att lönerna ökat särskilt snabbt inom tjänsteproducerande branscher det andra kvartalet kommer från **Tyskland**. Normalt brukar löneökningstakten i hela den tyska ekonomin inte avvika allt för mycket från löneökningstakten inom industrin. Under året har dock lönerna stigit betydligt snabbare i branscher utanför industrin, mest noterbart inom hotell och restaurang där lönerna ökade med nästan 19 procent (se diagram 4). Detta sammanfaller med en stor höjning av den lagstadgade tyska minimilönen, som ökar med totalt 22 procent i år. Trots att lönerna inom industrin dämpades steg därmed löneökningstakten i hela ekonomin till 5,6 procent det andra kvartalet.

Diagram 4. Stark uppgång i tysk servicesektor

Årlig procentuell löneförändring

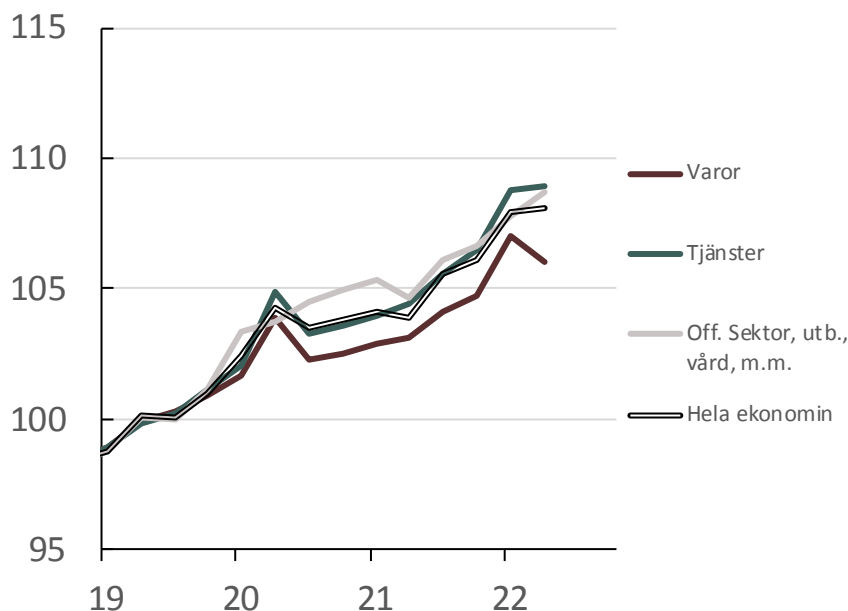
Anmärkning: Baserat på Labour Cost Index (LCI).
Källa: Eurostat.

De senaste årens lönenivåer i utvalda länder

Den genomsnittliga lönenivån i **eurområdet** hade stigit med 8 procent det andra kvartalet 2022 jämfört med helåret 2019 (se diagram 5). Omräknat till genomsnittlig årstakt motsvarar det löneförändringar på i snitt 2,7 procent. Genomsnittslönen inom varuproduktionen har inte stigit lika mycket som i övriga branscher (se diskussion efter diagram 3 ovan). Även i **Sverige** har detta mönster uppstått, men skillnaderna är mindre än i eurområdet (se diagram 6). De senaste utfallen i **Tyskland** indikerar mer tydligt en dämpad löneutveckling inom varuproduktionen i förhållande till offentlig sektor m.m. samt tjänstesektorn, där trenden pekar uppåt det andra kvartalet i år (se diagram 7). Även i **USA** har lönerna ökat snabbare i tjänstesektorn än i varuproducerande branscher. Där har även lönerna i offentlig sektor stigit klart långsammare än i privat sektor (se diagram 8).

Diagram 5. Lönenivå, eurområdet

Index, 2019 = 100

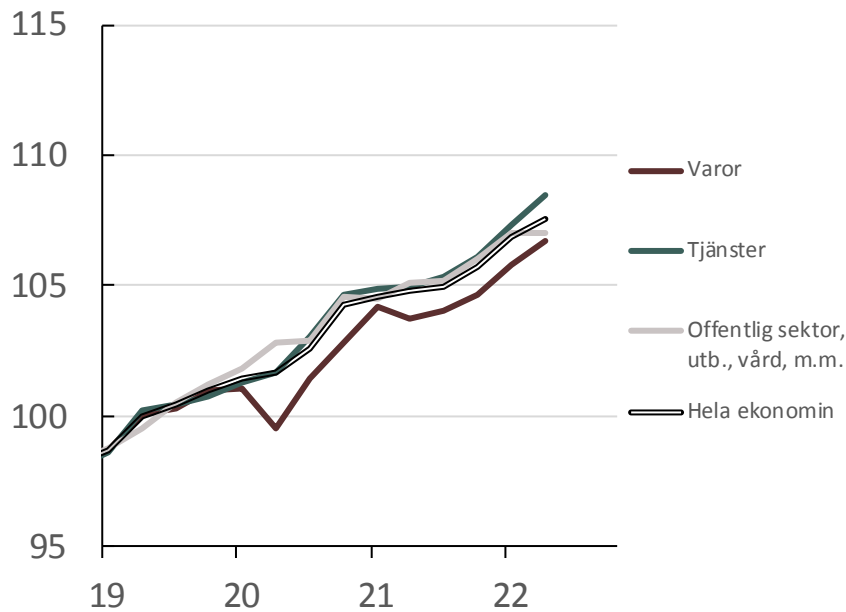

Anmärkning: Baserat på Labour Cost Index (LCI). Näringsgrenarna (NACE): Varor = B-F, Tjänster G-N, Off sektor, utb, vård m.m.: O-S, Hela ekonomin: B-S.

Källa: Eurostat.

Diagram 6. Lönenivå, Sverige

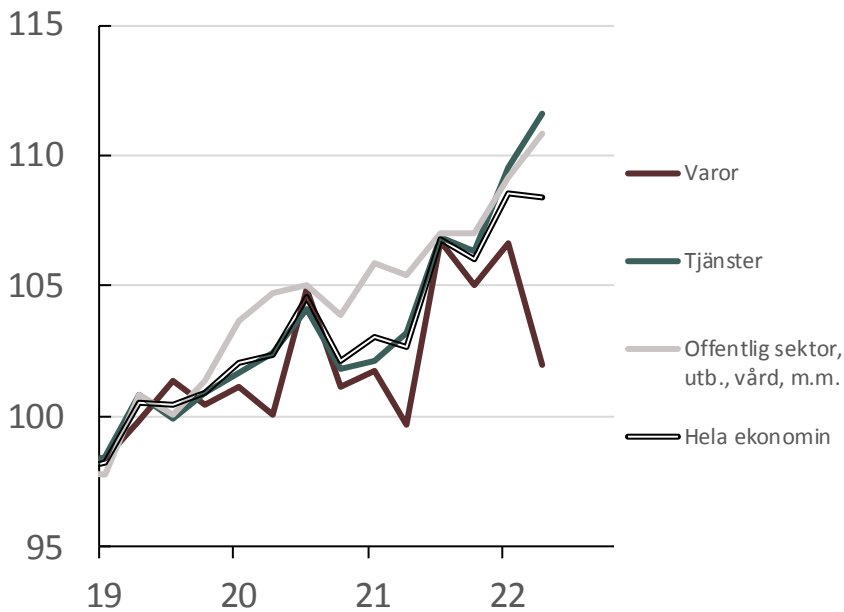
Index, 2019 = 100

Anmärkning: Baserat på Labour Cost Index (LCI). Näringsgrenarna (NACE): Varor = B-F, Tjänster G-N, Off sektor, utb, vård m.m.: O-S, Hela ekonomin: B-S.
Källa: Eurostat.

Diagram 7. Lönenivå, Tyskland

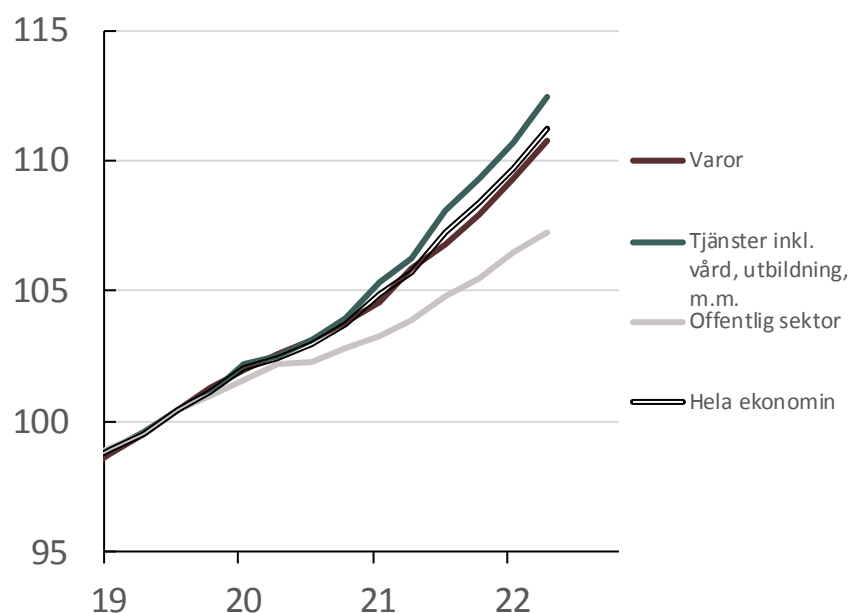
Index, 2019 = 100

Anmärkning: Baserat på Labour Cost Index (LCI). Näringsgrenarna (NACE): Varor = B-F, Tjänster G-N, Off sektor, utb, vård m.m.: O-S, Hela ekonomin: B-S.
Källa: Eurostat.

Diagram 8. Lönenivå, USA

Index, 2019 = 100

Anmärkning: Baserat på Employment Cost Index (ECI). Näringsgrenarna (NACE): Varor = B-F, Tjänster G-S exkl. O, Off sektor: O, Hela ekonomin: B-S.
Källa: U.S. Bureau of Labor Statistics.

Om internationella löner och konkurrenskraften

Ur ett kostnadsperspektiv bör inte analyser av konkurrenskraften begränsas till enbart utvecklingen av nominella löner i olika länder (eller branscher). Arbetskostnader utöver lön är viktiga, såväl som exempelvis produktivitet, priser och växelkursen. Lönerna är med andra ord ett mått bland andra på kostnadsmässig konkurrenskraft, men är en av de huvudsakliga indikatorerna på förhållandet mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Om statistiken

Lönestatistiken avser här löner inklusive rörliga tillägg från Labor Cost Index (LCI). LCI är ett arbetskostnadsindex som tas fram enligt instruktioner från Eurostat. Medlingsinstitutet är statistikansvarig myndighet i Sverige för LCI, som produceras av SCB. Den totala arbetskostnaden inkluderar alla löneelement samt de skatter och avgifter som företag och myndigheter är skyldiga att betala enligt lag och avtal. För Sveriges räkning bygger lönekomponenten i LCI i huvudsak på uppgifter från konjunkturlönestatistiken.

Om grupperingen av länder

Löneökningstakten i olika länder vägs samman till grupper av länder med hjälp av handelsvikter, s.k. KIX-vikter, från Riksbanken. Dessa omfattar de 32 länder som är mest betydande i utrikeshandeln. Tillgången till vikter utgör en begränsning för vilka länder som kommer med i analysen. Det är alltså de länder som finns i nordvästra, södra respektive östra Europa och samtidigt har KIX-vikter som kommer med i respektive gruppering av länder.

Mer information

Petter Hällberg
Makroekonomisk analys
070-272 26 40
Petter.Hallberg@mi.se